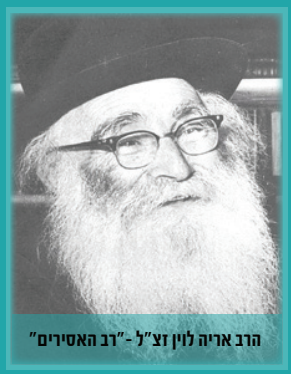
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת ואתחנן

ט"ו אב תשפ"א

גליון מספר 222

דרך חיים

חכמינו לימדונו כי "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים" (תענית כו:) שבט"ו באב "כלו בו מתי מדבר" (שם ל:). יש להתבונן במה זכו הדור האחרון מה שלא זכו אבותיהם שלושים ותשע שנים. בכל דור ודור היו בני הדור נתונים בספק שמא ימותו זולתם ולא הם, והם יזכו לעוד שנה של חיים, אך הדור האחרון – בו נשארים חמישה עשר אלף איש מתוך יוצאי מצרים ידעו כבר בוודאות כי הם כורים קברים שמהם לא ייצאו עוד בוודאות. ממילא הייתה שם צעקה נוראה עד שזכו לקרוע בה את השבועה שנשבע הקב"ה בחרון אף "אם יבואון אל מנוחתי" (תהלים צה יא).

הוא אשר נאמר ב'אנא בכח' "שועתנו קבל ושמע צעקתנו" – שהיא לעולם מתקבלת. זהו ההבדל שבין זעקה לצעקה, שבצעקה הפנייה היא אל הקב"ה במקום שאין עוד לסמוך על דבר מלבד על ישועתו, בעוד שבזעקה אנו תולים בטחוננו על עניין נוסף זולת ישועת ה' (עיין מלבי"ם תהלים קז ו).

השבת נקרא "נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם" (ישעיהו מ א), אותה הנחמה באה מהצעקה הנוראה של ט באב. ביום ט באב הבנו כמה מר ונמהר מצבנו, עד שאין דרך להושיענו כי אם הקב"ה בעצמו. לכן הנחמה היא מכח "יאמר אלהיכם", על בטחון זה שלנו בה' אנו מכריזים "אלהי בך בטחתי אל אבושה" (תהלים כה ב). ורק מי שמתקיים בו "הבוטח בה' – חסד יסובבנו" (שם לב י).

שבת שלום!

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

אמר ר' אריה:

מדוע ייחסו חכמי התלמוד חשיבות כה רבה לקביעת מקום בתפילה עד שאמרו (ברכות ו:) "כל הקובע מקום לתפילתו אלהי אברהם בעזרו"? ומה ההבדל אם אדם מתפלל בפינה פלונית או בקרן זווית אחרת?

וביאר ר' אריה: משל לאסיר המפיל תחינתו לשלטונות כי יחונו אותו. מאליו מובן שהוא לא יכתוב בקשתו על נייר דהוי ומחוק אלא יקפיד על כך שיהיה הנייר חלק ונקי לחלוטין, הכתב יהא ברור וקריא, הנוסח מנופה ומעולה.

וגם לזה התכוונו רבי חלבו ורב הונא באמרם: "הקובע מקום לתפילתו" - כלומר, אין המדובר בקביעת מקום בבית הכנסת בלבד, אלא גם בקביעת מקום בלב, היינו ריכוז המוח והלב לדבר התפילה הנאמרים על ידו.

(איש צדיק היה עמוד 292)

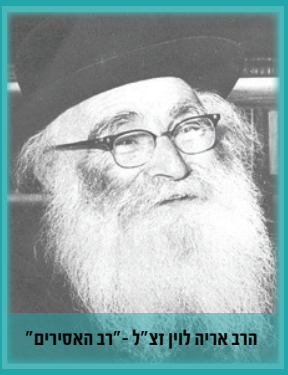
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

לאחר הפסקה קצרה אנו שבים לדיני ברכות. חתמנו לפני ימי בין-המצרים בדיני 'מים אחרונים' ונוסיף הערה קצרה בעניין ההכנה לקראת ברכת המזון.

נפסק בשלחן ערוך (או"ח סי' קפ) כי יש להסיר סכינים מן השולחן טרם ברכת המזון. לדין זה ישנם שני טעמים: א. משום שהסכין מקצרת חיים ואילו השולחן דומה למזבח שמאריך ימיו של אדם, ומקור טעם זה בדברי רמב"ן סוף פרשת יתרו . ב. כותב רבינו שמחה שהיה חסיד אחד שבזמן ברכת "רחם נא" תקע סכין בליבו מרוב צער על חורבן ירושלים. וחלק מן הפוסקים הביאו את הטעם הראשון וחלקם את הטעם השני. הנפקא מינה בין הטעמים היא האם דווקא ברזל שמקצר את ימיו של אדם אסור שיהיה על השולחן, ואז שאר סוגי הסכינים מפלסטיק ושאר מתכות וכדומה מותרות, או שהטעם הוא שיש חשש סכנה ואז חל הדין על כל דבר שיחול לפצוע. למעשה מקילים מאוד בהלכה זו, כמו שכתב הערוך השולחן, ולכן נקל להשאיר על השולחן כל דבר מלבד סכין ברזל (תהלה לדוד סי' קפ). בספר הנפלא רבבות אפרים (ח"ב סי' פ) הביא בשם האגרות משה שאין צריך להוריד מהשולחן סכין שנועד למריחה ולא לחיתוך. ובשמירת שבת כהלכתה (פרק נד הערה קנח) הסתפק בדין המזלגות ממתכת, ולמעשה מנהג העולם לכסותם לכתחילה (שבט הלוי ח"ח סי' קסח). אך כתב מרן הבית יוסף (שם, וכן פסק בשו"ע ס"ה) ש"מנהג ישראל תורה" שלא לכסות את הסכין בשבת ויום-טוב משום כבוד השבת והחג.

עוד כתב מרן השלחן ערוך (שם) שמי שלא משאיר לחם על שולחנו אינו רואה סימן ברכה לעולם, ושני טעמים לדבר אף לדין זה: א. שאם יבוא עני יהא לו לחם מזומן להביא לו ב. כדי להודות על השפע ועל הטוב שהשפיע לנו הקב"ה. בזוהר הקדוש (פ' לך לך) מפליג מאוד שאין הברכה שורה אלא על כלי, כמו שמצינו באלישע שאמר לה "הביאי כלים", ואם אין כלים אין על מה להחיל ברכה, וכך שפע ברכת המזון לא חל אלא מתוך מה שנשאר לחם על השולחן. טעם נוסף שהובן לעניין זה הוא שמידת דרך ארץ אצל בני אדם לא לאכול אוכל עד תומו, כמו שהובא בדברי השו"ע בסימן קעא. אך כיום, שאין מצויים עניים באופן זה, פסקו האחרונים (אז נדברו חי"א סי' מו) שכדי להחשיב להודיה על השפע שהשפיע לנו הקב"ה אין צריך להשאיר חתיכה של פת ודי בפירורים שבלאו הכי נמצאים על השולחן. באם אדם עשה סעודה על מיני מזונות (כגון בסעודה שלישית כשאין לו לחם, שבדיעבד יכול לקבוע בשבת סעודתו על מיני מזונות, כדעת המגן אברהם) אין צורך להשאיר חתיכה מהעוגה, כפי שפסק האשל אברהם והשלמת חיים (סי' קפז).

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

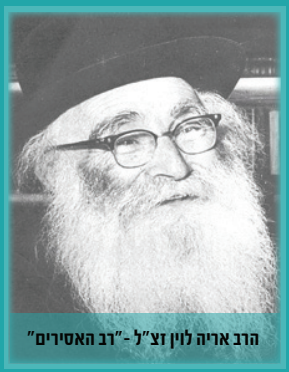

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם בדיעבד מותר ליטול מים אחרונים עם רוק?

תשובה | אסור שאין זה דרך כבוד (מנחת אלעזר ח"ג סי' נד, פני מבין או"ח סי' לח).

שאלה | האם אדם שאכל מלפפון חמוץ בידיו יצטרך ליטול מים אחרונים משום המלח?

תשובה | עליו ליטול מים אחרונים, וכך פסק האור לציון (ח"ב סי' מו סע' יט). אבל מנהג העולם להקל בזה.

שאלה | האם עיוור צריך ליטול מים אחרונים, שלא שייך בו הטעם של סימוי העיניים?

תשובה | כן, משום הטעם השני של מים אחרונים- "והתקדשתם והייתם קדושים" (ספר הסומא בשם הגאון רבי משה שטרנבוך).

שאלה | האם ניתן לברך ברכת מזון בזמן שהמים האחרונים עודם על השולחן?

תשובה | המקור להסרת המים-אחרונים מהשולחן קודם ברכת המזון הוא בספר כף החיים לר' חיים פלאג'י (סי' כה אות ג) שכתב שטוב לעשות כן, אף על פי שמעיקר הדין אין מניעה לברך ברכת המזון כשהמים-אחרונים נמצאים על גבי השולחן.

ויש להקפיד לברך מיד אחרי נטילת מים אחרונים ולא להפסיק. ויש על כך מעשה נורא ממרן קה"ק האר"י הקדוש שהגיע אליו אדם שהתלונן על כאבים בכתף, ואמר לו האר"י שזה כתוצאה מכך שלאחר מים אחרונים הוא הפסיק ולמד משניות, ולא קיים "תיכף לנטילה ברכה" וה"תיכף" התהפך ונהיה ל'כתף'.

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il